

JRC SCIENCE FOR POLICY REPORT

Raport de țară RIO 2017: România

*Seria rapoartelor de țară
Observatorul European
pentru Cercetare și
Inovare*

Chioncel M.F., del Rio J.C.

2018

Rezumat

România a menținut o situație macroeconomică relativ stabilă, o inflație scăzută și deficite externe reduse, în ciuda instabilității politice. Creșterea PIB-ului real s-a intensificat în 2017, ajungând până la 5,8 % în prima jumătate a anului, determinată de consumul privat, de reducerea taxelor, creșterea salariilor în sectoarele privat și public și de ratele scăzute ale inflației. Investițiile publice s-au redus din cauza unei absorbții lente a noilor proiecte finanțate din fonduri UE în cadrul perioadei de programe 2014-2020. Ponderea mare a ocupării forței de muncă în agricultură, industria dominată de industriile prelucrătoare tradiționale și investițiile reduse în echipamente moderne sunt factori care subminează creșterea productivității. În 2016, cheltuielile României cu Cercetarea & Dezvoltarea (C&D) au reprezentat 0,48 % din PIB față de 0,49 % în 2015 și 0,38 % din PIB în 2014, care a fost cea mai scăzută cifră din ultimii ani. România este un inovator modest. Competitivitatea este afectată de o capacitate redusă de Cercetare & Inovare (C&I), combinată cu o cerere mică de C&I din cauza structurii economiei și a reticenței firmelor de a se angaja în aceste activități. Investițiile în C&D din sectorul întreprinderilor (BERD) au crescut de la 0,16 % în 2014 la 0,27 % din PIB în 2016, dar rămân semnificativ mai scăzute decât media din UE-28 (1,30 % din PIB).

Provocările cu care se confruntă procesul de elaborare a politicilor în domeniul C&I în România

Majorarea cheltuielilor publice pentru C&I: Sistemul de C&I este cronic subfinanțat. Cu o valoare a C&D pe cap de locuitor de 14 ori mai mică decât media cheltuielilor efectuate în UE-28 (Eurostat, 2017), România a avut, în ultimii zece ani, una dintre cele mai mici, dacă nu cea mai mică valoare C&D din UE-28. Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare pentru perioada 2014-2020 (SNCDI 2020), adoptată la 21 octombrie 2014, a reafirmat ținta de 1 % pentru cheltuieli CDI din fonduri publice până în 2020. Începând din 2008, sistemul C&I a demonstrat însă o tendință de subfinanțare, valorile cheltuielilor fiind mai reduse decât țintele asumate prin documentele strategice naționale. În noiembrie 2017, condiționalitatea ex-ante privind C&D&I a fost recunoscută de CE ca îndeplinită. Datorită acestui lucru, va fi asigurat accesul, prin programele operaționale naționale relevante, la fondurile ESIF dedicate C&D&I.

Exod intens al creierelor care generează lipsa resurselor umane calificate: România deține una dintre cele mai ridicate ponderi de cercetători care lucrează în afara țării. Lipsa de personal calificat se face simțită în sectorul TIC, al profesioniștilor din domeniul sănătății, al cadrelor didactice, al persoanelor calificate în diverse meserii, al ingineriei, al transporturilor și al distribuției. Creșterile salariale recente din sectoarele sănătății și educației au adus doar majorări minime. Una dintre prioritățile actualului program de guvernare este reprezentată de uniformizarea și majorarea salariilor din sectoarele educației și sănătății. Cu toate acestea, și la ora actuală personalul este subremunerat, în timp ce măsurile în domeniu prevăzute pentru 2018 au dus la controverse semnificative. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 32/2016 (și metodologia adoptată în august 2017) prevede scutirea de taxe pe venitul personal rezultat din activități de C&I, cu scopul de a se oferi stimulente personalului implicat în activități de C&D&I.

Îmbunătățirea guvernancei sistemului de C&I la nivel național, regional și instituțional. Asigurarea caracterului previzibil și a stabilității: Guvernanța C&I este caracterizată de o birocrație excesivă și împovărătoare, predispoziția la reglementare exagerată, modificări frecvente la nivel legislativ și instituțional, de lipsa resurselor umane. În mai puțin de doi ani, cinci miniștri au deținut responsabilitatea pentru C&D&I în patru guverne diferite. Schimbările politice au afectat sistemul și politicile din domeniul C&D&I, ducând la întârzieri și la schimbări ad-hoc. Teoretic, sunt instituite mecanisme și organisme de coordonare; se poate însă ca acestea să se dovedească a fi insuficiente în lipsa resurselor umane, a voinței și culturii politice care să dorească să le facă funcționale.

Creșterea eficienței cheltuielilor publice pentru C&I și educație: Fondurile limitate pentru C&I sunt dispersate într-un sistem C&I larg, căruia îi lipsesc schemele de finanțare bazate cu rigurozitate pe rezultatele evaluării regulate a performanțelor cercetării și educației. Implementarea acțiunilor prevăzute în SNCDI 2014-2020 face posibilă, teoretic, monitorizarea și evaluarea. Proiectul SIPOCA27 aprobat pentru finanțare în august 2016 va pune la dispoziție o metodologie pentru evaluarea implementării SNCDI 2014-2020, metodologie ce urmează a fi aplicată pentru evaluarea la jumătatea perioadei a strategiei. Tot prin intermediul proiectului va deveni operațională o platformă care integrează Registrul Cercetătorilor din România și Registrul național de infrastructuri de cercetare, conectată cu informațiile publice disponibile privind proiectele C&D&I. Foaia de parcurs națională pentru marile infrastructuri de cercetare a fost finalizată în noiembrie 2017.

Îmbunătățirea cadrului pentru investițiile private în C&D&I și a colaborării cu sectorul public: Nivelul fondurilor pe care întreprinderile le investesc în C&D este foarte redus: 0,18 % din Produsul Intern Brut (PIB) în 2015 (media UE-28 în 2013: 1,12 %). Cea mai mare parte a acestor fonduri este cheltuită pentru activitățile de C&I desfășurate de sectorul privat și doar o foarte mică parte, 0,03 % din PIB, este alocată sectorului public. Acest lucru indică un grad scăzut de colaborare între sectorul științific public și cel privat și un nivel redus de comercializare a rezultatelor cercetării publice. SNCDI 2014-2020 stabilește ținte în ceea ce privește dinamizarea sectorului întreprinderilor și intensificarea impactului economic, cu accent pe domeniile de specializare inteligentă. Se speră că această acțiune concertată va crea o conjunctură favorabilă pentru sectorul întreprinderilor, pentru ca acesta să se implice în conceperea politicilor C&D&I și în adaptarea lor astfel încât să sprijine nevoile economice. Sectorul întreprinderilor prezintă semne de creștere a interesului pentru inovare, astfel cum rezultă din apariția huburilor, în special în domeniul TIC.

Principalele evoluții ale politicilor privind C&I în 2017

- [Nou guvern de coaliție la putere](#)
- [Fosta Autoritate Națională pentru Cercetare Științifică și Inovare \(ANCSI\) este înlocuită de Ministerul Cercetării și Inovării \(Hotărârea Guvernului 13/2017\)](#)
- [Proteste masive de stradă](#)
- [Cele patru consilii consultative în domeniul C&D&I au fost dizolvate și ulterior reorganizate și reactivate în aprilie 2017 \(Ordinul Ministerului Cercetării și Inovării nr. 211, 212, 213, 214/19.4.2017\)](#)
- [SNCDI este actualizată pentru a include ALFRED \(Hotărârea Guvernului 81/2017\)](#)
- [Reglementare nouă privind funcționarea și organizarea celor patru consilii consultative în domeniul C&D&I](#)
- [A fost aprobat Ordinul privind stabilirea procedurii de aprobare a facilităților fiscale pentru activitățile de C&D \(Ordin comun al Ministerului Finanțelor Publice 2326 și al Ministerului Cercetării și Inovării 2855/29.8.2017\)](#)
- [Majorarea plafoanelor pe baza cărora se calculează costurile salariale pentru specialiștii implicați în proiecte de cercetare, dezvoltare și inovare pe bază de contracte de finanțare din fonduri publice \(Hotărârea Guvernului 751/2017\)](#)
- [Foaia de parcurs privind infrastructurile CDI este finalizată \(septembrie 2017\) și versiunea finală este aprobată \(Ordinul Ministerului Cercetării și Inovării 624/2017\)](#)
- [CE accepta, printr-o scrisoare oficială, că a fost îndeplinită condiționalitatea privind C&I](#)

Strategia privind specializarea inteligentă

Cele patru specializări inteligente (S2) agregate la nivel național, prin intermediul SNCDI, sunt: (1) bioeconomia, (2) TIC, spațiul și securitatea, (3) energia, mediul și schimbările climatice și (4) econanotehnologiile și materialele avansate. Proiectul „SIPOCA 27”¹

¹ „Dezvoltarea capacității administrative a Ministerului Cercetării și Inovării de implementare a unor acțiuni stabilite în Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare Tehnologică și Inovare 2014-2020”. <http://sipoca27.ro/prezentare-proiect/>.

implementează un mecanism de orientare strategică, al cărui scop este să identifice domenii de nișă ale specializării inteligente prin intermediul unui proces de descoperire antreprenorială (PDA) activ. Toate cele șapte regiuni și-au dezvoltat propria Strategia Regională de Specializare Inteligentă (RIS3), printr-un PDA activ. Majoritatea RIS3 includ monitorizarea indicatorilor de rezultat și de impact și a surselor relevante. ARD-urile (Agențiile de Dezvoltare Regională), cu implicarea părților interesate de la nivel regional din domeniul C&D&I și din sectorul economic, au identificat proiectele depuse în contextul cererilor de propuneri din cadrul Programului Operațional Regional (depunere de proiecte încheiată în ianuarie 2018). Toate domeniile de specializare inteligentă identificate în cele șapte regiuni concordă cu prioritățile S&T identificate în SNCDI 2014-2020 și în Strategia pentru Competitivitate.

JRC Mission

As the science and knowledge service of the European Commission, the Joint Research Centre's mission is to support EU policies with independent evidence throughout the whole policy cycle.

EU Science Hub

ec.europa.eu/jrc

@EU_ScienceHub

EU Science Hub - Joint Research Centre

Joint Research Centre

EU Science Hub